

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Germanisztikai Nyelvtudományi Doktori Program

Müller Márta

PILISVÖRÖSVÁRI MESTEREMBEREK NYELVJÁRÁSI
SZAKSZÓKINCSENEK LEXIKÁLIS-SZEMANTIKAI JELLEMZŐI

Tézisek

Budapest

2007.

Pilisvörösvári mesteremberek nyelvjárási szakszókincsének lexikális-szemantikai jellemzői

1. Az anyaggyűjtés módszere, a korpusz jellemzői és a dolgozat céljai

A dolgozat tizenkét pilisvörösvári mesterség nyelvjárási szakszókészletét vizsgálja abból a szempontból, hogy a korpusz a belnémet nyelvterület technikai-ipari szakszókészletével összevetve, milyen közös és milyen eltérő lexikális-szemantikai tulajdonságokat mutat. Az elemzés továbbvezető, átfogó célja abból áll, hogy a korpuszt képező nyelvi adatok alapján árnyaltabb képet kapjunk a kismesterségek (német) nyelvjárási szakszókészletének jellemzőiről illetve felépítéséről.

Az elemzés és összehasonlítás alapját képező nyelvi adatok a dialektológia klasszikus módszerével lettek hangkazettán és írásban rögzítve: az adott mesterségek – archaizmusokat és neologizmusokat egyaránt tartalmazó – szakszókészletét felölelő kérdőíveit közvetlenül az adatközlő személyektől kérdeztem le. Annak ellenére, hogy a gyűjtendő nyelvi anyagot gondosan előkészítettem, előfordult, hogy némely szakszó a tanulmányozott szakirodalomban nem szerepelt, ám az interjúk során az adatközlők felhívták rá a figyelmemet. Ilyen esetekben a kérdőíveket az interjút követően belnémet, nyelvjárási valamint magyar szakkifejezésekkel is kiegészítettem. A tizenkét mesterség szaknyelvjárásának azért a szakszókészlete került az adatgyűjtés során direkt módon rögzítésre, mert napjainkban Pilisvörösváron szinte lehetetlen olyan adatközlő személyt találni, aki egészségileg még olyan állapotban van, hogy kollégákkal együtt műhelyt tartana fenn, ahol szakmai tárgyú szituációkban pilisvörösvári bajor nyelvjárásban kommunikálna, azaz szinte lehetetlen olyan személyt találni, akit műhelybeli spontán szaknyelvjárási kommunikáció közben meg lehetne figyelni. Azért, hogy a felgyűjtött mesterségek immáron nem leképezhető szituatív kerete mégse hiányozzon a dolgozattól, az *Erläuterung der zu verbalisierenden Rohstoffe, Werkzeuge, Arbeitsvorgänge und Endprodukte der erhobenen Handwerksberufe* [A felgyűjtött mesterségek nyersanyagainak, szerszámainak, munkafolyamatainak és termékeinek ismertetése] című fejezetben az egyes mesterségek legfontosabb mozzanatait a kapcsolódó nyelvjárási szakkifejezésekkel együtt röviden összefoglaltam.

Az anyaggyűjtés eredményeként egy 2728 adatból álló korpusz jött létre, amely a pilisvörösvári mesterségek nyelvjárási szakszókészletére jellemző lexikális-szemantikai tulajdonságok felismerésének és kimutatásának megbízható alapjául szolgált. Az elemzési szempontok összeállításánál a belnémet nyelvterület technikai-ipari szakszókészleteinek lexikális-szemantikai jellemzőit vettem figyelembe, hiszen az általam vizsgált mesterségek esetében is alapvetően technikai-ipari jellegű foglalkozásokról, azok szakszókészleteiről van szó. Az általam összeállított elemzési szempontokat kiegészítettem néhány, a nyelvjárási beágyazódást is figyelembe vevő aspektussal, így például vizsgáltam a metaforikus szakkifejezéseket, a kicsinyítő illetve nagyító szóképzési lehetőségeket is.

A korpusz a fentieknek megfelelően a szerint lett megvizsgálva, hogy:

- benne is érvényesül-e a belnémet technikai-ipari szakszókészletekre jellemző szinonímia, poliszémia és homonímia;
- a lokális nyelvjárás szókészletében található szavak jelentésük bővülésével illetve szűkülésével átkerülnek-e (és ha igen, milyen mértékben) a kismesterségek szakszókészletébe;
- vajon a témába vágó németnyelvű szakirodalom által a belnémet kismesterségek szakszókészletéről állított, metaforák által keltett érzelmi fűtöttség az én korpuszomra is jellemző-e;
- mely szófajokat érinti a szófajváltás jelensége;
- milyen mértékben és mely mesterségek szakszókészletében váltak tulajdonnevek köznevekké;
- mely nyelvekből kerültek a XVII. század végén kezdődő és a XVIII. század közepén záruló betelepülés óta jövevénytiszavak a korpuszba;
- milyen mintákat követ a szakszókészletek szóösszetételeinek a képzése;
- mely szemantikai típusok fordulnak a főnévi, igei és melléknévi szóösszetételekben gyakran, illetve ritkán elő;
- a szakszavak között milyen gyakran fordul elő a kondenzáció, a szórövidülés vagy a szóösszetételek szintagmákban való feloldásának a jelensége;
- végül hogyan specializálja a különböző prefixumok, szuffixumok és circumfixumok használata a szakszavak jelentését.

2. A nyelvi adatok elemzésének eredményei

A szinonímia, poliszémia és homonímia jelensége – a belnémet technikai-ipari szakszókészletekhez hasonlóan – a nyelvjárási korpuszban is fellelhető. Ám a korpuszban talált szinonimák (35 szinonimapár) száma alapján feltételezhetjük, hogy a szinonimák jelenléte a műhelybeli kommunikációt nem zavarja. A szinonimapárok közül néhány nem rokonértelmű (csak referenciatárgyaik hasonlósága, kvázi-rokonsága miatt, jelentésükben egymáshoz közel álló) szó, mint például a *κοκσ* (*Koks*; *koks*) és a *κΗυν* (*Kohle*; *szén*), bár az adatközlők állításuk szerint mindkét szót egymással megegyező értelemben használják. A talált rokonértelmű szavak között néhány szinonimapár közül az egyik a valóságnak ugyanazt a szegmensét sztenderd-szaknyelven, egyértelmű, adekvát módon nevezi meg, míg a másik nyelvjárási (bajor-osztrák) és/vagy a helyi nyelvjárásban használatos szó, amely denotátumát – a szaknyelvi párjához képest – kevésbé precízen, köznyelven jelöli, mint például a sztenderd *τσαυπφνδ* (*Zapfen*; *csap a hordón*) és a délnémet/osztrák nyelvterületen használt *πιπνδ* (*Pipe*; *csap a hordón*) szinonimapár tagjai. A homonímia a korpuszban még ritkábban mutatható ki, mint a szinonímia és a poliszémia. A talált homonim szavak a helyi nyelvjárás fonetikai szabályai (szóvégi fortizáció, diftongizálódás, monoftongizálódás) következtében alakultak ki, így például homonim, pontosabban homofón a *πρα#τ* (*Brät*; *húspép*) és a *πρα#τ* (*breit*; *széles*) szavak.

A terminologizálódás szempontjából a korpusz a tekintetben is át lett vizsgálva, hogy tartalmaz-e olyan szakszavakat, amelyeket a szaknyelvi kommunikáció során bővült illetve szűkült jelentéssel használnak a mesteremberek. A jelentésbővülés és -szűkülés, mint a szakszókészletek gazdagításának egyik lehetséges eszköze és eredménye, bár szintén csekély számban (19 illetve 11 esetben), de képviseltetve van a korpuszban. A szakszavak jelentései mindig a szemémák közötti metonimikus kapcsolat, túlnyomórészt az *anyag/termék ebből az anyagból*, valamint *rész-egész*-viszony alapján bővültek.

A mesterségek szakszókészletével foglalkozó szakirodalomban elfogadott az a nézet, mely szerint a mesterségek nyelvjárási szaknyelveire – többek között – a metaforikus és érzelmi komponensekben bővelkedő szókészlet¹ jellemző. A Pilisvörösváron gyűjtött nyelvjárási adatok ezt az állítást nem támasztják alá. A korpuszban összesen 41 metafórat találtam. A névátvitel főnevek esetében emberi vagy állati hasonlóságon, igék esetében pedig

¹ Fluck, Hans-Rüdiger: *Fachsprachen*. Tübingen und Basel, 1996, S. 29.

mechanikus-mozgásos hasonlóságon alapul, ezen kívül a metafórák esetében nem találtam sem sztenderd-szaknyelvi, sem nyelvjárási-köznyelvi dubletteket. A talált metafórák a szaknyelvjárások szókészletében két funkcióval rendelkeznek: egyrészt a mesterségbeli tárgyak, (munka)folyamatok megnevezésére szolgálnak, másrészt szemléletességüknel fogva a szaknyelvi kommunikációban résztvevők számára könnyen megjegyezhetőek.

A szófajváltás jelensége –a belnémet technikai-ipari szakszókészletekhez hasonlóan – elsősorban az igéket érinti, hiszen a korpuszban tizenegy olyan főnéviesült főnévi igenév található, amely cselekvést, folyamatot vagy valamilyen cselekvés eredményét fejezi ki. A konverzió egy különleges fajtája a tulajdonnevek köznevekké válása. Az elméleti tudományok szakszókészleteiben a transzponált tulajdonnevek többnyire egy-egy tárgy, módszer vagy folyamat feltalálóját, felfedezőjét nevezi meg. Mivel a pilisvörösvári mesterségek nyelvjárási szakszókészlete a valóság termeléssel foglalkozó szegmensét képezi le, feltételezhető volt, hogy a korpuszban található transzponált tulajdonnevek száma korlátozott lesz. Valóban összesen csak öt köznévvé vált tulajdonnevet sikerült felfedezni, melyek közül kettő szövetfajtát jelöl, mint a *κρεπε7πεδε7σ&iv* (*Crêpe de Chine, Chinakrepp; krepp*) és a *δα*μια*στ* (*Damast; damaszt*); egy nyersanyagot jelent, mint az *α*φρικ* (*Crin d’Afrique; afrik*) és kettő pedig egykori márkanévként ma már húsfajtát jelöl, mint a *φρα*#νκφυ□τι πι□σ&τλδ* (*Frankfurter Würstel; frankfurti*) és a *παρι#ζ□* (*Pariser Schinken; párizsi*).

A jövevényszavak esetében megállapítható, hogy a XIX. századtól kezdve a pilisvörösvári mesteremberek intralingvális falun kívüli (munka)kapcsolatai helyébe interlingvális kapcsolatok léptek. A német köznyelvet a magyar nyelv egyre inkább háttérbe szorította, és mivel a XIX. századtól a pilisvörösvári mesteremberek mind nyelvi, mind szakmai kapcsolata a belnémet területekkel megszakadt, az osztrák közvetítésű jövevényszavak is egyre kisebb számban kerültek be a mesterségek nyelvjárási szakszókészletébe. A korpuszban jelentéktelen a magyar elemek száma. Ezek közül is némelyik újrakölcsönzés, mint a *σ&α*κτε7ρ* (*jüdischer Schlächter, sakter*), illetve alkalmi hibrid szóösszetétel, mint a *ρινττσ&οντ* (*Knochen vom Rind; szarvasmarhacsont*). Egyetlen egyszer, a *φραντσαυζισ&λισλδ* (*Franzose; franciakulcs*) esetében tükörfordítással lett egy nyelvjárási szakszó nyerve, mert az ’állítható csavarkulcs’ nyelvjárási megfelelője a magyar (eredetileg) jelzős szerkezet nyelvjárásba történő lefordításával lett megalkotva. A korpusz kétségtelenül alig mutat hajlandóságot magyar (szak)nyelvi elemek átvételére. E tulajdonság okai egyrészt abban keresendők, hogy az adatközlő mesteremberek szakmai repertoárja kevés (tárgyi és ebből következően nyelvi) újításon ment/megy át, másrészt a vizsgált szakszókincsek egynegyede

az emberi élet azon területeit (pl. gasztronómia, borászat) fedi le, amelyek kultúrafüggő, identitást meghatározó, hagyományokat őrző viselkedésmintákkal kapcsolódik össze.

Mind a korpusz, mind az elemzés legnagyobb részét a szóösszetételek alkották: a szóösszetételek kb. 34%-a két tagból, kb. 2%-a három tagból áll. A szóösszetételek között – az ige + ige, rövidítés + főnév és a képlet + főnév mintákon kívül – minden szóalkotási mód képviselteti magát. A tény, hogy a nyelvjárási szakszókészletekre nem jellemző a két igéből álló összetételek használata azzal indokolható, hogy a műhelybeli szakkommunikáció igei komprimált alakokat nem preferál, a belnémet technikai-ipari szakszókészletekben ikerigék formájában megjelenő jelentéseket mindig igekötős igék alakjában fejezi ki. Ahol az interjúk során a németnyelvű szakirodalom tanulmányozása alapján szóösszetétel volt várható, ott az adatközlők nem ritkán egy jelzős, predikatív vagy előljárószavas szerkezettel válaszoltak. Az egy lexikális egységben kifejezésre kerülő komprimált jelentéseket tehát – igekötős igék mellett – nyelvjárási szintagmákban oldották fel az adatközlők. A képlet/rövidítés + főnév szóalkotási módok hiánya a korpuszban nem meglepő, hiszen e szóalkotási módok inkább az elméleti tudományok szakszókészleteire jellemző.

A szóösszetételek tagjai között fennálló kapcsolat alapján csak egy (melléknévi) kapcsolatos szóösszetételt ($\sigma\& \omega\tau\sigma\omega\mu$: *schwarzwarm*; *feketemeleg*) tartalmaz a korpusz, a többi szóösszetétel a határozós szóösszetételek kategóriába sorolható. A belnémet technikai-ipari szakszókészleteire jellemző a kapcsolatos kompozitumok használata, így a korpusz (és ebből a szempontból közvetve az adatközlők szakszókincse is) az egyetlen egy (melléknévi) kapcsolatos szóösszetételével inkább a Pilisvörösváron az 1945 előtt született generációk által általános (azaz nem szakmai) kommunikációs szituációkban használt lokális nyelvjáráshoz, semmint a technikai-ipari szaknyelvekhez áll közelebb.

A talált határozós szóösszetételek túlnyomó többsége endocentrikus, azaz jelentésük a szóösszetételeket alkotó tagok kombinációjának jelentésén belül található. Egzocentrikus határozós szóösszetételek, amelyek jelentése az alkotóelemek kombinációjának jelentésén kívül esik, mint például $\lambda\epsilon\gamma\mu\kappa\nu\epsilon\zeta\tau$ (*Leimknecht*; *jártató, inas*), $\sigma\& \tau\epsilon\# \kappa\nu\epsilon\zeta\tau$ (*Stehknecht*; *szolgafa*), a korpuszban igen csekély számban lelhetők fel, a mesterségek nyelvjárási szakszókészletében ez a szóképzési mód egyértelműen inproduktív. A laikusok számára rejtélyesnek tűnő egzocentrikus szóösszetételek „üzleti titkokat” védő exkluzivitását az adatközlők nyelvjárási szakszókincsei nem használják ki.

A határozós szóösszetételeken belül az alkotóelemek szemantikai viszonyát tekintve (246 adattal) azok a kéttagú nominális szóösszetételek dominálnak, amelyek valamilyen tárgyat

pontosítva, konkretizálva neveznek meg. Gyakoriságukat tekintve (127 adattal) második helyen azok a határozós szóösszetételek állnak, amelyek az adott tárgy felhasználásának célját nevezik meg. Bár háromszor kevesebbszer, mint a konkretizáló szóösszetételek, de 74 adattal mégis relatíve gyakran fordulnak elő a korpuszban olyan kompozitumok, melyek az alaptag által megnevezett valóság szegmenséhez való hozzátartozást fejezik ki. A szóösszetételek 10-10%-a olyan kompozitum, mely valamely tárgy egy tulajdonságát, egy részét vagy jellemző tartalmát nevezi meg. A határozós szóösszetételek között található 10 olyan összetétel, amelyek az előtagjaik (szenzoros melléknevek) jelentésénél fogva, ellentétes jelentésű szópárokba rendezhetők, mint például a $\kappa\text{H}\rho\#\gamma\leftrightarrow\sigma\&\tau\alpha\mu\epsilon\tau\#\zeta\upsilon\delta/\omega\mu\sigma\&\tau\epsilon\tau\#\mu\epsilon\tau\#\zeta\upsilon\delta$ (*Kaltschrotmeißel/Warmschrotmeißel; hidegvágó/melevágó*) szakszavak. A határozós szóösszetételek tagjai között fennálló szemantikai reláció szempontjából elhanyagolható a korpuszban azon szóösszetételek száma, amelyek ok-, hely- vagy időhatározói, 'ellátva valamivel' jelentéssel bírnak, illetve amelyek előtagjai valamilyen számmal, betűvel vagy mértékegységgel azonosak. A szakmai kommunikációban résztvevők számára ezeknek az adatoknak nincs relevanciájuk, mint ahogy a nyelvjárási adattal nem igazolható azon szóalkotási módoknak sem, amelyek során az előtag irányt vagy gyűjtőfogalmat jelöl.

A korpuszban a melléknévi szóösszetételek száma elhanyagolható, összesen csak két melléknévi szóösszetételt sikerült találni, mivel a felgyűjtött nyelvjárási anyagban túlnyomórészt egyszerű, szenzoros melléknevek, mint például $\pi\lambda\alpha\#\#, \phi\epsilon\tau\#, \phi\lambda\omicron\zeta, \kappa\text{H}\rho\#\pi$, (*blau, fein, flach, grob; kék, finom, lapos, durva*) fordulnak elő. Az igei szóösszetételekkel kapcsolatban már fentebb megemlítsük, hogy az adatközlők a kettős igék helyett elsősorban igekötős igékkel válaszoltak. A talált igei szóösszetételek szerkezete a szenzoros melléknév + ige mintának felel meg, mint például a $\rho\upsilon\upsilon\tau\rho\epsilon\leftrightarrow\upsilon$ (*rundrehen; kerekre esztergál*) szó esetében.

Arra a jelenségre számtalan példa található a korpuszban, hogy egy-egy szóösszetételben több információ sűrűsödik össze. A szóösszetételek számához viszonyítva a kondenzáció illetve a szórövidülés kb. tízszer kevesebbszer, összesen 90 esetben lép fel a korpuszban. A kondenzáció, azaz az összetett szó tömörítése az igei tömorféma érintetlenül hagyásával a nyelvjárási szakszókészletek inproduktív szóképző eszközeihez sorolható, mivel a korpuszban csak egyetlen egy esetben található meg: $\pi\omicron\mu\sigma\&\iota\rightarrow\pi\omicron\mu\sigma$ ('Bohrgerät' → 'Bohrer'). A kondenzáció helyett sokkal termékenyebb szóalkotási eszköznek bizonyul a határozós szóösszetételekből szóelvonással, szórövidüléssel képzett illetve az ölelkező alakok. Korpuszbeli gyakoriságukat tekintve az első helyen a szórövidüléssel, a második helyen a

szóelvonással képzett alakok állnak. Az ölelkező alakok ritkák, ám ez a tény nem meglepő, ha arra gondolunk, hogy a korpuszban a három tagból álló szóösszetételek száma (44 adattal) amúgy is elég alacsony.

Azokat az információkat, amelyeket a belnémet technikai-ipari szakszókészletek szóösszetételekbe komprimálják, a nyelvjárási adatközlők gyakran több lexémából álló szerkezetekben, szintagmákban oldották fel, például *φε7τι σα#* (*Fettschwein; zsírdisznó*) vagy *πυ□σ&τ τσυμ προ#δν8* (*Bratwurst; sütni való kolbász*). A több lexémából álló jelzős, predikatív vagy előljárószavas szerkezetek a teljes korpusz 10%-át teszik ki. E szerkezetek jelenléte azt is jelzi, hogy a vizsgált mesterségek szaknyelve a helyi nyelvjárás egy (beszélt) szakváltozata. Képzésük és használatuk során az a szabály érvényesül, amely szerint a műhelybeli gazdaságos beszéd az értelmes beszéd elvét nem sértheti meg.

A szakszavak jelentése nem csak szóösszetételek, hanem derivációk alkotása során is megváltoztatható. A korpuszban produktívnak mutatkozott a nomina instrumenti képzéséhez használt *-er* és *-el*, illetve a helyi nyelvjárás kicsinyítőképzője (szintén *-el*), mint például a *ρινλ8* (*Ringel<Ring; kis karika*) oder *προ#τι↔ξλ8* (*Brottüchlein<Brotuch; kendőcske a kenyér letakarásához*) szavakban. A toldalékolásnál és az elsősorban gyűjtőnevek jelölésére használt cirkumfixumokkal képzett szavaknál sokkal produktívabbnak tekinthető a főnevek, melléknevek, de elsősorban az igék igekötőkkel való ellátása. A korpuszban összesen 10 olyan ige található, amelyek más-más igekötővel összekapcsolódva, minden egyes esetben más-más jelentést vettek fel. A megvizsgált prefixumok közül gyakoriságukat tekintve elsősorban az *ab-*, *an-*, *auf-*, *aus-*, *ein-*, *durch-*, *um-*, *unter-*, *über-* illetve az önálló mondatrésztértékkel nem bíró, ám jelentésükben erős helyhatározói komponenssel rendelkező *darauf-*, *dazu-*, *her-*, *heraus-*, *herum-*, *herunter-*, *hin-*, *nieder-*, *weg-* és *zusammen-*.

3. Összefoglalás

A 2728 adatból álló korpusz elemzésének az volt a célja, hogy a vonatkozó németnyelvű szakirodalom a különböző (kis)mesterségek nyelvjárási szakszókészletéről alkotott képét árnyaltabbá tehesse. A pilisvörösvári mesterségek nyelvjárási szakszókészletében érvényesülő szakszóalkotási és -képzési lehetőségek – korrelálva az adatközlők környezetének szakkommunikatív szükségleteivel – különböző mértékben bizonyultak

produktívna, kevésbé produktívna illetve inproduktívna. A vizsgált nyelvjárási szakszókészletek lexikális-szemantikai szempontból a helyi nyelvjáráás egy szakvátoztatának tekinthető, mert:

- A korpuszban nem-exkluzív, a laikus kommunikáció során is használt, köznyelvi kifejezések a szakmai kommunikáció szempontjából is fontos tartalmakat takarnak (pl. a kicsinyítőképzős szakszavak és az egyszerű, szenzoros melléknevek);
- A szakmai tartalmak közül jónéhány nem a technikai-ipari szakszókészletekre jellemző komprimált vagy derivált alakokkal, hanem a beszélt nyelvváltozatra és a laikus nyelvjárási beszédhasználatra jellemző szintagmák formájában került kifejezésre;
- A korpuszban azok a szakszavak, amelyek szófajt váltottak, tulajdonnévből váltak köznévvé valamint a kapcsolatos szóösszetételek illetve azok a határozós szóösszetételek, amelyeknek előtagja szám, betű vagy mértékegység lett volna, igen csekély számban voltak fellelhetők;
- Végül a korpuszban a belnémet technikai-ipari szakszókészletekkel ellentétben egyáltalán nem fordult elő két igéből álló szóösszetétel, betűzött vagy fonetikusán ejtett betűszó illetve néhány az ipari szaknyelvekre jellemző személytelen stílust hordozó szuffixum.

Ugyanakkor a dolgozatban példákkal alá lett támasztva, hogy az adatközlők nyelvjárási szakszókincsének az elemei is bírnak terminus-karakterrel, még akkor, ha a terminus-karakter a kívülálló laikusok számára sokszor rejtett marad. A vizsgált nyelvjárási szakszókészletek lexikális-szemantikai szempontból a technikai-ipari szakszókészletek egy nyelvjárási változtatának tekinthetők, mert az elemzés kimutatta, hogy a korpusz exkluzív szakszavai:

- Denotátumukat egyértelműen, egzaktul jelölik;
- Jelentésük részben komprimált, de nem olyan mértékben, hogy az információ sűrűsége a kommunikációt gátolná;
- Denotátumaikat semlegesén, azaz asszociatív, érzelmi vagy egyéb (negatív) konnotációs mellékjelentés nélkül nevezik meg;
- Információt csak elenyészően kevés számban jelölnek metaforikus vagy szimbolikus módon;
- Denotátumaikat az adott mesterség szakszókészletén belül kontextustól függetlenül jelölik.

A korpuszt képző nyelvjárási szakszókincsek a használók horizontális szaknyelvi kommunikációjának tökéletesen megfelelnek. Olyan szakszavakból épülnek fel, amelyek denotátumaikat gazdaságosan, de érthetően, személytelenül, és célirányosan jelölik. A

vizsgált nyelvjárási szakszókincsek tehát semmi esetre sem jellemezhetők csak azért, mert megnevezésükben a „nyelvjárási” jelző jelen van, olyan szókincsekként, amelyekre az érzelmi fűtöttség, a „gemütliche” dikció, a laikusok nyelvhasználatához közelálló, kifejezőerejükben korlátozott szavak összessége volna jellemző.

A dolgozat megkísérelte azokat a lehetőségeket feltérképezni, amelyekkel az erősen erodálódó (német) nyelvi enklávéban élő mesteremberek nyelvjárási szaknyelvhasználatuk során, szakkommunikatív szükségleteik kielégítésére élni tudnak. Mivel a magyarországi német nyelvjárást még aktívan beszélő mesteremberek nyelvjárási szakszókincse egy eleddig nem vizsgált területe a magyarországi német dialektológiának, a dolgozat kísérletjellege mindenképpen hangsúlyozandó. Amennyiben a dolgozat és a benne megfogalmazott tézisek a német nyelvjárási szakszókészleteket a magyarországi dialektológia fókuszába tudta helyezni, a dolgozat elérte célját.

A doktori értekezés témájához kapcsolódó publikációk kronologikus listája:

„Bäckergewerbe in Werischwar”. In: *Deutscher Kalender 2004*, Landesselbstverwaltung der Ungarndeutschen, Budapest, 218-223.

„Anmerkungen zur mundartlichen Fachsprache des Dorfschmieds”. In: Manherz, Karl (Hg.): *Beiträge zur Volkskunde der Ungarndeutschen 2004*. Bd. 21. 122-133.

„Arbeiten mit Feuer und Flamme – das Handwerk des Dorfschmieds”. In: *Deutscher Kalender 2005*, Landesselbstverwaltung der Ungarndeutschen, Budapest, 264-270.

„Kismesterségek nyelvjárási szakszókincse – egy felmérés eredményei”. In: Tordainé Vida Katalin (szerk.): *Iffúság – munka – kultúra. Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola Tudományos Kötetek*, Esztergom, 2005. 190-194.

„Németajkú mesteremberek nyelvjárási szakszókincese”. In: Klaudy Kinga – Dobos Csilla (szerk.): *A világ nyelvei és a nyelvek világa. Soknyelvűség a gazdaságban, a tudományban és az oktatásban*. MANYE Kongresszusok előadásai. Vol. 2/2, Pécs – Miskolc, 2006. 73-76.

„Lexikalisch-semantische Eigenschaften von Fachmundarten. Metaphern in den Fachmundarten von Pilisvörösvár”. In: Heltai Pál (szerk.) *Nyelvi modernizáció. Szaknyelv, fordítás, terminológia*. MANYE Kongresszusok előadásai. Vol. 3, Gödöllő, 2006. 123-127.

„Wem Gott will rechte Gunst erweisen... Das Gewerbe des Fleischhauers in Pilisvörösvár/Werischwar”. In: *Deutscher Kalender 2007*, Landesselbstverwaltung der Ungarndeutschen, Budapest, 215-218.

(szerkesztés alatt): „Das Gewerbe des Maurers in Pilisvörösvár/Werischwar”. In: *Deutscher Kalender 2008*, Landesselbstverwaltung der Ungarndeutschen, Budapest.

(szerkesztés alatt): „Fachwortaustausch in den mundartlichen Handwerk-Fachwortschätzen (Pilisvörösvár/Werischwar)”. In: MANYE Kongresszusok előadásai. Siófok, 2007.

(szerkesztés alatt): „Ergebnisse des Fachwortschatz-Erweiterungsprozesses der Entlehnung in mundartlichen Handwerk-Fachwortschätzen (Pilisvörösvár/Werischwar)”. In: *Acta Germanistica Savariensia*, Internationale Konferenz: „Sprache und Sprachen im Kontakt 4.”

(szerkesztés alatt): „Wörter und Sachen im Gewerbe des Tapezierers. Lexikalisch-semantische Eigenschaften eines mundartlichen Tapezierer-Fachwortschatzes (Werischwar/Pilisvörösvár)”. In: Manherz, Karl (Hg.): *Beiträge zur Volkskunde der Ungarndeutschen*.

A doktori értekezés témájához kapcsolódó előadások kronologikus listája:

„Siedlungsgeschichte und Sprache der Ungarndeutschen. Ansiedlung und Dialektgebrauch in Pilisvörösvár/Werischwar”. *Passauer Universität*, 2003. június 22.

„Németajkú mesteremberek nyelvjárási szakszókincse”. *MANYE XV. Kongresszusa, Miskolc*, 2005. április 8.

„Kismesterségek nyelvjárási szakszókincse – egy felmérés eredményei”. *Tudomány Napja Konferencia, VJRKTF, Esztergom*, 2005. november 16.

„Die Bedeutung der Fachsprache bei Handwerkern in einer ungarndeutschen Siedlung”. *Passauer Universität*, 2005. december 1.

„Lexikalisch-semantische Eigenschaften von Fachmundarten: Metaphern in den Fachmundarten von Pilisvörösvár”. *MANYE XVI. Kongresszusa, Gödöllő*, 2006. ápr. 11.

„Fachwortaustausch in den mundartlichen Handwerk-Fachwortschätzen (Pilisvörösvár/Werischwar)”. *MANYE XVII. Kongresszusa, Siófok*, 2007. április 20.

„Ergebnisse des Fachwortschatz-Erweiterungsprozesses der Entlehnung in mundartlichen Handwerk-Fachwortschätzen (Pilisvörösvár/Werischwar)”. *„Sprache und Sprachen im Kontakt 4.” Internationale Konferenz, Berzsenyi Dániel Főiskola, Szombathely*. 2007. november 9.